

GLASILO
SLOVEN-
SKEGA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA

PLANINSKI VESTNIK

XV.
LETNIK
□
1909
□
ŠTEV. 8

Po visokih Alpah in nizki Lombardiji.

Janko Mlakar.

(Dalje.)

4. Slovenec v »Italijanskem raju«.

Italija ima poleg Švice za tujce največjo privlačno silo; kajti domovina fig in cveb ne razpolaga le z naravnimi krasotami, marveč tudi z raznimi pravimi in ponarejenimi umotvori preteklega, polupreteklega in sedanjega časa. Na tisoče tujcev prihaja vsako leto občudovat zakrpane slike, ki so jih ondanji umetniki nove le težko spečali za nizko ceno, stare kipe brez rok, ušes, nosu — čim bolj so razbiti, tem imenitnejši so — in drugo tako ropotijo.

Mene take stvari malo zanimajo. Kajti veliko raje imam nove in cele hlače nego stare in zakrpane, čeprav bi nemara bile tiste, ki jih je Ahileju prinesla mati s samega Olimpa za zadnjo orožno vajo. Ne morem drugače. Mene take stvari ne vlečejo. Pač pa me je gnala v Italijo razven milanske razstave tudi radovednost, so li jezera v naročju laških planin res tako lepa, kakor jih opisujejo. Zato sem sedel v Tresendi na vlak in sem se odpeljal po Veltlinski dolini navzdol proti Comskemu jezeru.

Bilo je pred mnogimi tisoči leti; če hočete tudi pred milijoni, kajti meni ni veliko za en milijon več ali manj, če se gre za leta. V tistih časih je bilo Ortlersko pogorje še bolj pokrito z ledom, kakor dandanes. Ko je pa solnce pripekalo bolj in bolj, začeli so se ledeni oklepi tajati. To se je zgodilo tudi blizu Stilfskega prelaza tam, kjer se danes hodi črez sedlo Giacomo di Fraele. Večji in manjši studenci so se združili v cele potoke, ki so slednjič z združenimi močmi spravili toliko vode skupaj, da je je bilo dosti za precejšnjo reko. Dali so ji lepo dekliško ime Adda.

Mladi Addi je bilo mraz v ledeni soseščini; zato jo je udarila proti toplemu jugu. Na poti se ji je pa godila trda. Morala si je izkopati strugo skozi palaeozoiške, »phyllitiške«, azoiške in še mnoge drugačno zoiške plasti, preden je dospela do laških planjav. Ko je nekoliko dorasla, si je pot vedno širila in iz ozkega jarka je sčasoma nastala široka dolina. Lahi jo imenujejo Val Tellina, mi pa Veltlin. Seveda se je silno izpremenila v teku tisočev let, ki jih potrebujejo geologi za kopenje dolin.

Adda je v gornjem delu Veltlina sicer še vedno razposajena in si trmasto išče raznih potov. Od Sondrija naprej se pa mirno zadrži v svoji strugi, kakor pridna deklica v šoli. Njeni bregovi so krasno obdelani in zelena brda na obeh straneh doline so celo še tam porasla z vinsko trto, kjer že zvedavo gledajo iznad sočnih planin ledeniki Retskega pogorja v krasni dol.

Veltlinci imajo tudi svojo železnico in sicer noter do Tirana. Ako pa počakaš še dobro leto, se lahko popelješ po elektriki iz Tirana čez Berninsko sedlo v Engadin. Tako bode Comsko jezero imelo tudi na severu železniško zvezo.

Jaz sem mislil, da se bom peljal kar naravnost do jezera. A v Sondriju sem izvedel, da moram presedlati. Bili so pa tako darežljivi, da so mi za to opravilo dovolili cele pol ure časa. Sedel sem na klop in gledal, kako so vpregali pred vlak elektriko.¹⁾ Tu pride po peronu proti meni večja družba in začne občudovati moje — črevlje.

»Ecco, ecco, scarpe alpine!« vikalo je staro in mlado, malo in veliko, kakor bi še nikdar ne bili videii gorskih črevljev.

Ko sem videl njihovo ukaželjnost in nevednost v hribolažki stroki, sem jim pokazal še podkovane podplate. Pri tem razkazovanju sem bil pa tako neroden, da sem se, dasi nehote, zadel s črevljem ob fantiča, ki je kazal največje zanimanje. Pobič se je za ta čin kruto maščeval. Kjerkoli je namreč zagledal kakega otroka, takoj ga je prignal k meni, da mu je pokazal moje »scarpe alpine«. Naposled se je zbralo toliko otroškega blaga krog mene, da je prišel celo neki s karabincem, sabljo in revolverjem oborožen karabinijer pogledat, če se ne gre za kak državi nevaren izgred. Meni je pa to gledališče že presedalo; zato mi je bilo prav vseč, da me je sprevodnik povabil na vlak, ki je kmalu nato oddrdral.

Vozili smo silno hitro. Vasi, sela, večji in manjši griči so kar skakali mimo nas, nam se je pa zdelo, kakor bi stali mirno na mestu. Kajti vlak vozi jako mirno in tiho. Samo v prvem vozu, kjer

¹⁾ Od Sondrija do Lecca je električna železnica.

je postavljen električni motor, nekaj brenči, kakor bi bili v njem zaprti sršeni. Naenkrat se dolina razširi, pred seboj zagledamo gladino Comskega jezera in se takoj nato ustavimo na kolodvoru v mestu Colico.

Colico je sicer mal kraj, a vkljub temu me je pred kolodvorom napadla kar cela trojica hotelskih uslužbencev. Eden je kričal laški, drugi je nosljal francoski, tretji je lomil nemški, jaz sem jim pa svetoval slovenski, naj se izjemno pišejo v uho, mene naj pa puste v miru. To je takoj pomagalo. Nемеc je izpustil cepin, Lah nahrbtnik, Francoz pa havelok. Nato sem odšel mirno proti pristanišču, zastopniki treh velikih narodov so se pa odpravili loviti drugih žrtev, čudeč se, da je še kak jezik na svetu, katerega vsi trije skupaj ne razumejo.

Mesto je jako umazano, dasi mu vkljub temu ne manjka — vode. Razprostira se s svojimi krivimi in ozkimi ulicami ob jezeru še precej na široko in oblastno, kakor bi bilo v kras Comskemu jezeru, ne pa v nečast. Obrnil sem torej hrbet umazanim zidovom ter se podal na breg »italijanskega raja«.

»Lago di Como« se ne imenuje zastanj »Paradiso d' Italia« Že v starem veku je opeval Vergilij lepoto tega jezera, ki so ga Rimljani imenovali Lacus Larius. Dolgo je tako, da bi napolnilo vso dolino od Kranja do Dovjega. Široko je približno eno uro, a na nekaterih mestih si zelena bregova podajata skoraj roke. Ako bi postavili našo Šmarno goro na najgloblje mesto, bi gledala ravno cerkev iz vode.

Izredna krasota »laškega paradiža« pa ne obstoji le v temnomodri jezerski gladini, marveč še veliko bolj v gorah, ki jo obdajajo. Tik jezera vidiš na severni obali do 2600 m visoke vrhove, ki si ogledujejo svoje sive glave v temnih valovih. Seveda, proti jugu postajajo bregovi vedno ponižnejši. Zadovoljni so z nizkimi griči; a tudi ti izginejo naposled v nepregledni nižavi reke Pada. Vkljub velikanski razsežnosti obdaja jezero cel venec vil, gradov, letovišč, vasi in mest. Bogatini s celega sveta si iščejo tu lepih prostorov, da grade na stotisoče vredne vile. Najlepše točke so zasedle že v prejšnjih stoletjih bogate italijanske plemiške rodbine. Krasne palače, zidane v raznih slogih, obdajajo razsežni vrtovi, v katerih se košati pravo tropično rastlinstvo. A tudi moderni hoteli ne zaostajajo posebno daleč za njimi, kar se tiče elegance in udobnosti.

Človek bi mislil, da najde na teh blagoslovljenih bregovih res izgubljeni raj, da mora biti todi ljudstvo srečno in zadovoljno. Toda motil bi se zelo. Ob jezeru stoje ponosne palače, vrsti se nasad za nasadom, eden lepši in bujnejši ko drugi, a na zelenem pobočju

visoko nad vinogradi bogatinov čepe male hišice, v katerih prebiva siromašno ljudstvo; ki zre žalostno v »italijanski paradiž« in — strada.

Mari naj popišem tudi vožnjo po jezeru? Ne bom je. Zakaj ne? Podaj se v »laški raj« in spoznal boš, da take vožnje ni mogoče dostojno opisati. Ko bi ne bil izšel pesniške žilice na Baratierjevem balkonu, opeval bi pač lahko v najmodernejših rimah in stihih melodijozno sviranje parnikovega kotla, črno temo zelenih valov, tuljenje modrih oblakov in mirno bučanje srca, ki mi je kar zastajalo ter se vznak prekucovalo po telesu semtertja, ob pogledu na širno rdeče morje pestrega zelenega obrežja. . . . (Dalje prihodnjič.)

Spomini in načrti.

Dr. Fran Tomišek.

(Dalje.)

(Črez Skok v Vrata.)

Nerad sem se ločil od mičnega kraja. Po enournem odpočitku sva nadaljevala pot. Krenila sva skozi ruševje po zapadni strani jezera navzgor in se brzo prerila do drugega višjega roba — dosegla sva valovito planoto Križkih Podov (nekako ob točki 2058 *m* spec. karte). Mladi Komac je pohitel po dobro vidni novi poti pod Razór, da odloži delavcem donesene potrebščine, jaz pa sem se podal na razgledovanje. Stal sem tik nad majhno, toda globoko kotlino; na njenem dnu se je svetlikalo drugo, čisto okroglo Križko jezero; neznatno je, ima pa krasne temnozeleno boje — pravo morsko oko. Obšel sem desni rob kotline in se obrnil proti severu, to je proti prvemu Križkem u jezeru. Stopal sem po kotlinastem, prodnatem svetu, skoro po ravnem, in samo na to mi je bilo paziti, da sem našel pravo smer med številnimi, z rušo in gostim slečem poraslimi kotlinami. Že sem obšel vzhodni pomól Razóra — začrnele silne stene, ki padajo skoro navpik na Pode — in stal sem kraj širnih prodov, ki se razprostirajo na južni strani pod Križem. Diven kraj! Na levi zapadni strani visi nad menoj strmi, ponajveč zasneženi »Dolgi plaz«, nad njim pa štrli v višave sivi Razór; proti vzhodu zazreš preko peščene planote podolgaste grebene Pihavca, Sovatne in Stenarja, med slednjima pa je iz ozadja vzkipeł sam kralj Triglav,

tako ponosen in izrazit, kakor od nobene druge strani. Natančneje pa pogledjmo proti severu — neposredno bližino! Iz planote se dviguje dolga, skalnata stena, preprežena z vzporednimi, poševnimi robovi; na vzhodu tvori strmo grmado, ki je proti visokemu Stenarju (2501 m) hipno odsekana — to je Križ (2410 m). Dostojno se naj poklonim staremu znancu, ki je od te strani dokaj ponosen. Kar vzradostil pa sem se, ko sem tostran Križa tik nad seboj vrh stene zazrl mično zeleno ravnico in spoznal, da je to naš svet za bodočo Križko kočo. Koj pod steno sameva na dnu plitve, peščene dolinice znano prvo Križko jezero, čigar sliko smo priobčili v 5. številki; to pot ga nisem mogel opazovati v pravi njegovi lepoti, ker je bilo še zamrzlo in ob krajih s snegom pokrito.

Občudovaje okolico kajpada nisem pozabil svoje dolžnosti, da določim primerne prehode. Že spotoma sem bil dognal, da je pot od srednjega do prvega jezera brez težav in da jo je treba le dobro zaznamovati. Kako pa čez Križ? Sedeč na mehki, z mahom pokriti groblji sem meril in pregledoval strme stene nad seboj in kar nič se mi ni ljubilo na vrh in potem zopet nazaj. Toda od spodaj se pot ni dala presojsati — kvišku tedaj!

Pač sem nekaj vzdihnil in nemara tudi bolj po domače — zarobantil, ko sem se dvigoval z mehkega sedeža. Ko pa sem zopet v tek spravil svoj »perpetuum mobile« (to je, vedno gibajoča se planinska čevlja), smo jadno zaropotali nekoliko navzdol proti vzhodnemu koncu jezera ter po visoki njegovi brežini na desno proti stenam. Dostop v stene sem našel po zložnem grušču, potem pa sem jo zavil na levo proti ozkemu kotu, kjer je prihajal z vrha skalovit žleb. Nekaj po žlebu, nekaj po robovih sem plezal kvišku in dospel brez težave na travnata pobočja; tam sem krenil zopet bolj na levo in že sem stal na naši zelenici in na južnem robu Križkih sten. Ni mi bilo mari za znano smer proti severu, t. j. proti Dolku, odnosno Križkemu prelazu (glej naš spis »Planinska kupčija na Križu«) pač pa sem krenil čez vrhovišče po vzhodnem grebenu, t. j. proti vrhu Križa; hotel sem se uveriti, ali se da odtod sestopiti vzhodno do sedla med Stenarjem in Sovatno in ustanoviti direktno zvezo med Križem in Stenarjem. Kratek čas sem šel po vrhu grebena, ki je na severni strani (proti Dolku) navpično odkrhnjen in tam nepristopen; potem sem se pa moral spustiti na bolj položno južno pobočje in našel sem tik pod vrhom Križa jako dober prehod po širokem travnatem pasu; preko nekaj robov sem došel do velike plazovite Kadunje, ki sega daleč navzdol proti Križkim Podom; daljnjo

pot sem že od tod pregledal: brez nevarnosti se je dalo priti čez nekaj skalnatih stopenj in preko širnega grušča proti vsedlini, ki leži pod vratci in Stenarjem in ki jo skoro raven hrbet veže s Sovatno. Takoj sem uvrstil to pot med svoje načrte.

V tem je zadonel iz daljave klic — mladi Komac me je tako obveščal, da se vrača z Razóra. Zelo sem se zakasnil; nemudoma sem se torej vrnil čez Križko vrhovjšče, kar zdrknil sem navzdol proti jezeru, potem pa skokoma premeril Pódé proti drugemu jezeru, kjer sva se imela s Komacem zopet sestati. Res me je dečko že čakal. — Potem pa sva se odpravila na glavni obhod, ki sem zanj pričel to potovanje.

(Dalje prihodnjič.)

V Dolomitih.

H. Cilenšek. Fr. Jesih.

1. Tri Zinne. (S sliko).

Seznanila sva se pred nekaj leti na Montažu ter že precej takrat sklenila napraviti ob prvi priliki skupno kako večjo turo. Odločila sva se za divje razorane Dolomite. Po nekolikokratnem dopisovanju sva sestavila natančen načrt za obisk Velike Zinne (3003 *m*), Monte Cristalla (3199 *m*) in Marmolate (3345 *m*). Poleg cepinov in dobro okovanih črevljev sva si oskrbela še močno 25 *m* dolgo vrv, prave tirolske dereze, plezalke, lahke črevlje za hojo po dolinah, zemljevide in tudi majhno lekarno.

Po dogovoru se snideva dne 20. julija lanskega leta po polnoči v Beljaku, kjer si zagotoviva nemoteno posest vagonskega oddelka in si naročiva tovariša Morfeja. V njegovi družbi sem obletel vse naše planinske kočice; kar vstopi sprevodnik z opombo, da se bližamo najini postaji. »Jnnichen«! zavpijem, da je sladko še speči tovariš kar skočil na noge. Oprtava si dokaj težka nahrbtnika ter izstopiva. Otreseva se sitnih izvoščekov in jo mahneva v mesto, v ta srednje velik kup deloma starodavnih hiš, brez vsakih znamenitosti.

Brez dogovora vstopiva v samostanko cerkev, kjer se je ravnokar brala sv. maša. Mene duhovnika in morda tudi tovariša je gnala v cerkev želja, da se priporočiva za srečno potovanje. Nato kreneva v najboljši hotel »Schwarzer Adler«, v prepričanju, da je na potovanju najboljše posluževati se gostilen prve vrste; morda plačaš malo več, a si zato boljše postrežen. Nisva se varala.

Po zajtrku odideva ob južni strani železnice proti zahodu k izviru Drave. Prijetno zaznamovana steza naju pripelje v dobre $\frac{1}{2}$ ure do tablice «Drauersprung». A pravi izvirček mogočne reke to ni; visoko navzdol dere mal potoček; nekaj časa plezava kvišku, a do pravega izvirka nisva prišla; bo že tam nekje pod »Neunerjem« (2566 *m*), na katerega ne smeva, ker ga nimava v načrtu; vrneva se torej v Jnnichen. Da bi hodila lažja v gore, dala sva si še — porezati lase do kože. Vstopiva še v prodajalno tobaka in neizogibnih razglednic. Ljubeznivo tirolsko dekle nama veselo postreže. Ko bi ne bilo žvrgolelo nemško, bi mislila, da sva kje na Gorenjskem. Ob mizi pred gostilno napiševa par razglednic, okrepčava se še z dobrim kosilom ter jo ob 11. uri dopoldne udariva ob cesti proti Sextenu; le težka nahrbtnika nama nekoliko pačita dobro voljo. Čez dobre pol ure sva pri vhodu v romantično Innerfeldsko dolino. Na levo zagledava velike žage ob Ixenskem potoku, a tudi tablo z markacijo na »Drei Zinnen«-kočo. Lepa steza vodi po zelenih traviščih v senci redko stoječih macesnov, skozi katere občudujeva kraljico sekstenskih Dolomitov, divje razrito Dreischusterspitze (3162 *m*).

V poldrugi uri sva na popolno ravnem travniku Hochgriesel (1617 *m*), kjer stoji ob levi strani pota pastirska koča. Vsled osem-dnevnega dežja je travnik podoben malemu jezeru; treba ga je skozi grmičje na levo obiti. Ta pot je bila tem bolj sitna, ker se je začel dež še enkrat poslavljati. Precej mokra sva obžalovala, da nisva vedrila v pastirski bajti. Toda kmalu sva pri drugi pastirski bajti, zvani »Untere Hütte« (1643 *m*). Krepek Tirolec, ki je v bližini kosil travo, nama postreže s svežim mlekom; midva pa bratsko deliva z njim pečenega piščanca in kos svinjske krače. Zunaj je deževalo, mi pa smo sedeli tesno krog majhnega ognjišča, se menili prav po domače, zraven tudi kadili in nosljali. Mož naju je zagotavljal, da ima v ogromni tobatijeri posebno finega in dišečega, ker je dal »ruse« vanj. Kaj? Ščurke? Tega pa ne! Šele potem, ko nama je mož razložil, da je dal v tobak »ruzen«, t. j. rože, nikakor pa »rusen«, t. j. ščurke, sva se vdala njegovi prijazni ponudbi.

Vtem je solnce zopet zasijalo in midva vzameva slovo od prijaznega možiceljna, ki požlahtnuje svoj tobak z »rusen«. Pred nama se mogočno dviga 2490 *m* visoki Morgenkofel, kakor bi nama hotel zapreti daljnjo pot; na desno se pride na Wildgrabenjoch (2296 *m*); midva pa kreneva na levo, čez precej od dežja narasli potok. Ker je brv odneslo, zlezeva nekoliko višje ter po gladkih in mokrih skalah previdno prekoračiva precej globoko in deročo vodo. Pot se začne

v kratkih ovinkih močno dvigati; prekoračiva divje razoran jarek, nekdanjo strugo, preskočiva zopet tu nekaj manjši ledenomrzeli potok, ter splezava čez strm mel in viseče plošče na obširno skalnato planjavo. Ob desni se dviga 2634 *m* visoki Schwabenalpenköpf, podoben velikanski trdnjavi; vrh severozapadnega stolpa štrli kakor tenka ost v sinji zrak. Radi bližajoče se noči pospešiva korake; kmalu sva na sedlu; ob desni in levi se dvigajo velikanske skale, pred seboj pa zagledava prvič — Tri Zinne od severa, na las podobne trem širokim ostrim zobom. Nehote nama zastanejo koraki ob mogočni krasoti. Hkrati veselo zavriskava, češ, saj ne more biti več daleč do »Drei Zinnenhütte«. Precej »decrecendo« sva stopicala proti koči, kjer sva ob prijaznem sprejemu in gorkem čaju kmalu pozabila neprijetnosti prvega dneva začete dolge ture.

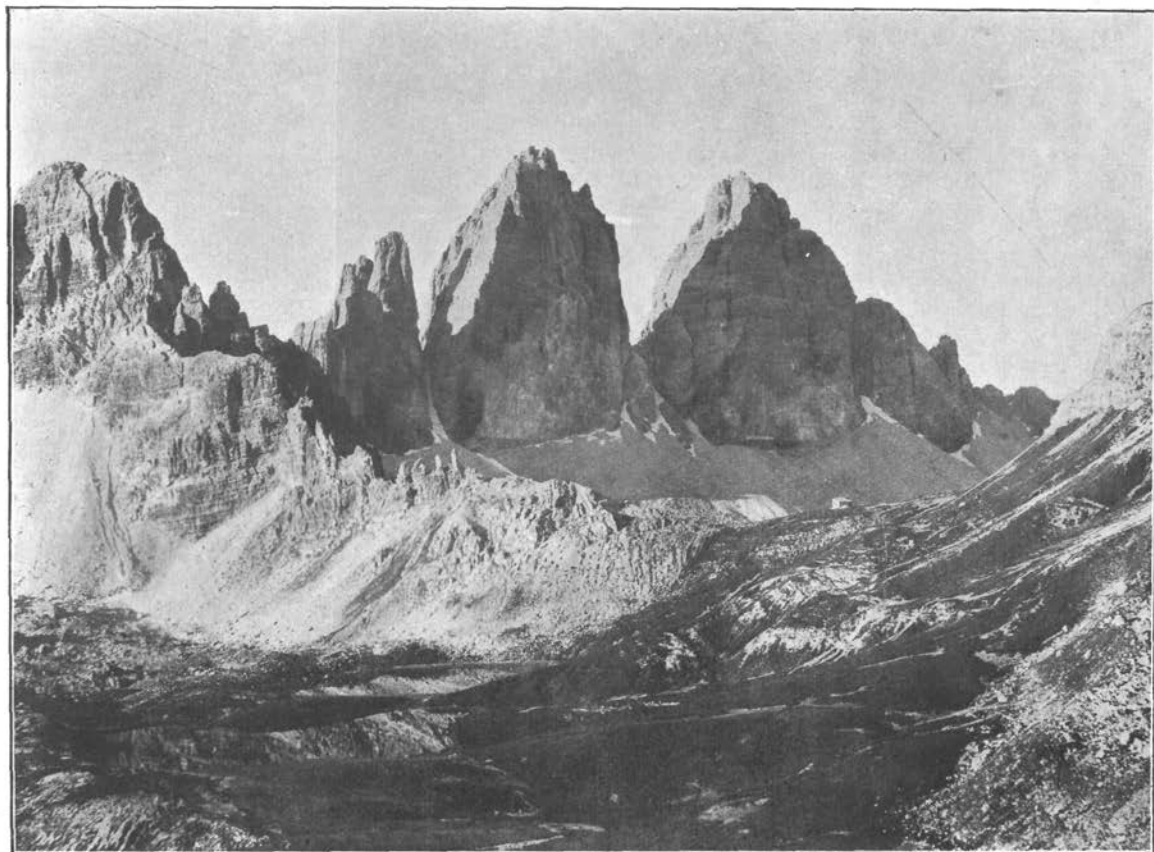
Dreizinnen-koča ima jako ugodno lego na takoimenovanem Toblinger Riedl (2407 *m*); ob njej se križajo pota proti zahodu v dolino Črne Rienz in Landro, proti severu, oziroma vzhodu na Jnnichen, Sexten in Zsigmondij-kočo, ter proti jugu na Misurinsko jezero v Italiji. V najkrajšem času se lahko spleza na celo vrsto ponosnih vrhov. Ni čuda, da je radi tega vedno bolj obiskovana. Prvotna stavba iz leta 1882 je imela samo en edini prostor; vsak čas je bilo treba dozidavati, dokler je niso leta 1907 popolnoma prezidali. Sedaj je koča enonadstropna velika hiša. V pritličju so veliki prijazni gostilniški in kuhinjski prostori, v prvem nadstropju in podstrešju je 20 sob s 40 posteljami; poleg tega so še skupne spalnice. Leta 1907. je imela okrog 2500 obiskovalcev. Oskrbovanje je naravnost izvrstno. Dobi se vse, česar si poželi žejen in lačen hribolažčev želodec, tudi cene niso pretirane. Kot uda S. P. D. sva plačala polovično prenočnino in sva imela prav prijazno sobo z dvema posteljama in s svežim perilom.

V suhem perilu in obuvalu stopiva v prijazno veliko gostilniško sobo. Pri treh mizah je sedelo čez 20 turistov. Ko sva pregnala iz želodca pajke, pregledujeva zapisnik turistov. Zelo se čudiva, da je izmed letošnjih 465 turistov vstopila na Veliko Zinno (3003 *m*) samo četvorica in na malo Zinno (2881 *m*) le eden in sicer vsi z vodniki; na zahodno Zinno ni splezal nobeden. Spogledava se in prvokrat se nama dozdeva, da igrava nevarno igro, ker hočeva brez vodnika splezati na Veliko Zinno. Ko pa vpraša bradat turist po najinem vodniku, se mu vendar odreževa, da ga ne potrebujeva. Nato naju marsikatero oko gleda z občudovanjem, morda tudi s — pomilovanjem. A kocka je padla.

Mala

Velika

Zapadna Zinna

Tri Zinne.

Ob 8. uri dne 21. julija zapustiva prijazno kočo; v južni smeri korakava po zložni stezi proti Paternskemu sedlu (2450 m). Ne zmeniva se dosti za drzno piramido Paternkofela (2744 m) ob levi strani sedla; najine oči silijo v Tri Zinne ob njegovi desnici. V pol ure obideva južno stran Male Zinne; v podjedenem njenem masivu shraniva nahrbtnika; le cepina, vrv in plezalke vzameva s seboj. Po jako strmem melu med Malo in Veliko Zinno se dvigava kvišku, dokler ne prideva do dveh parov črevljev in dveh cepinov, odloženih ob navpični steni Velike Zinne. »Aha — nekdo je že pred nama!« modrujeva, toda ne veva, na kateri Zinni. Pazno ogledujeva skoraj navpičen, plitek kamin Velike Zinne — nevajenima pravih pravcatih plezavnih tur, se nama skoraj nemogoče vidi, da sva ob vstopu na njo. Kar zaslišiva glasove, prihajajoče z Male Zinne; par črnih postav se pojavi visoko nad nama. »Je li tu vstop na Veliko Zinno?« vprašava z močnim glasom, nakar nama odmeva pritrdilo z višine. Zdaj sezujeva težke čevlje ter obujeva plezalke; cepine prisloniva k steni. V kolobar zavito vrv si vrže čez ramo tovariš, ki je prevzel vlogo vodnika.

Previdno in počasi spleza po strmem kamenu navzgor, čez nekaj časa jaz za njim. Šlo je lažje, nego sva preje mislila. V nekaj minutah zavijeva na desno okoli navpičnih skal, potem spet na levo itd. Bogme, predrzno je to plezanje. Ko si čez nekaj časa odihava ter zreva v globočino, zapazi tovariš pod nama nekoliko bolj na levo rdeč listek. »Nazaj«, zakliče, »morava se držati v smeri te markacije«. Previdno splezava nazaj do široke police ter po njej na levo. Polica postaja vedno ožja — kakor prilepljena se krčevito oprijemljeva le malo nagnjene stene. Naenkrat zmanjka police, in nazaj morava. Sedaj sva bridko obžalovala, da sva se podala na tako nevarno turo brez tujega vodnika, ki bi nama kazal vsaj smer poti.

Naenkrat začujeva pod seboj glasove; kmalu se prikaže mož, ki vleče za seboj na vrvi bradatega turista. Prosiva ga, da se smeva zadaj pridružiti, da veva približno smer pota. »Da!« odgovori, »a odgovornosti ne prevzamem«. Pustiva ju iti mimo naju ter splezati nekaj višje naprej. Pot nas pelje silno strmo navzgor. Zavijemo na južno steno Velike Zinne. Tu naju tovariš — vodnik šele naveže na vrv. Šele sedaj sva videla, kako vratolomna je pot, ki se začenja Srce postane čudovito mirno. Sveta tihota nas obdaja; le tu in tam pade kratka opazka vodnika daleč nad nama, ki opozarja svojega turista na trdne skalne oprimke. Naenkrat se nama dozdeva, da smo pri koncu težkega plezanja, kajti pred nami se odpre popolnoma

navpična stena. Stenska gladina je kake 4 m široka, a ima nekaj dobrih oprimkov, hujše je bilo tu za noge. Nekajkrat sva visela na rokah ob skali ter z nogami posnemala tikalca na uri. Toda premagala sva to težkočo z dobro zavarovano vrvjo. Visoko nad nami ležeča globel, kjer rado pada kamenje, nam kaže smer ture. Parkrat je treba premagati previseče skale; tovariš se vsak čas ozira na mene, ker sem mu pravil, da mi prve dni rado kljubuje srce. Medtem nas je ovila gosta megla in jelo je snežiti.

Priplezali smo do skoraj najtežje točke cele ture, do strmega kamina, ki se nama je zdel začetkoma kot kaka temna zevajoča pošast. Izginila sta nama vanj prejšnja turista čisto izpred oči. Tovariš je kar najurneje splezal za njima ter opazoval vsak oprijem in najmanjše zarezice. Po obojestranskih, čisto gladko dozdevnih stenah je curljala voda. Ob lepem vremenu tu ni tako hudih težkoč premagati. Ko tovariš še preiskuje, kjer bi se prijel na gladkih stenah, mi naenkrat nekam preišljeno reče: »Veste kaj, g. tovariš, bilo bi najbolje, da me tu počakate! Jaz plezam sam — ker z vrvjo ne morem prevzeti za oba odgovornosti«. Nič mu ne odgovorim, samo pogledal sem ga tako, da je kar obmolknil in pričel počasi in previdno plezati navzgor. Kamin je tako širok, da se lahko z razpetimi rokami dobro vzdržuješ; le noge morejo prav malo služiti. Blizu gornjega konca je v kamin še zagvoždena okrogla gladka skala. Nikoli nisem sanjal o tem, da bom prekosil vsakega dimnikarja! Kmalu nad kaminom je treba prestopiti razpoko — ako le nekoliko omahneš — po tebi je. Ob steni stoječim se nam nudi veličasten pogled na že nižje ležečo Malo Zinno. Odtod na levo po ozki polici, potem navzgor po zasneženem melu in lahkotnih skalah se obrnemo na desno in smo čez par strmin na ponosnem, malo zasneženem, razritem vrhu, ki ga krasi trigonometrično znamenje.

Po dve- in polurnem plezanju zasedemo vsak svojo iz snega molečo skalo; ves trud je mahoma pozabljen. Razgleda začetkoma sicer ni bilo, ker je malo preje jenjalo snežiti. Toda hkratu je izginila za nekaj časa gosta megla in gledali smo krasne, s svežim snegom krite vrhove velikanov: Dreischusterspitze, Haunold, Elfer Kogel, Dürrenstein, Hohe Gaisl, Croda rosa in več drugih. Ko zadostimo lačnim in žejnim želodcem, še vpišemo svoja slavna imena v gorsko knjigo. Leta 1907. je bilo vpisanih 16 turistov. Pri tej priliki povem vodniku, da sem duhovnik, na kar mi zelo začudeno reče, da si skoraj ne more misliti, da bi bilo to mogoče.

Pogledali smo še enkrat naokrog, potem smo vzeli slovo od raztrganega vrha. Plezanje navzdol je bilo veliko nevarnejše; čutila sva to oba, posebno pa tovariš vodnik, ki je imel z vrvjo precejšnje težkoče. V snegu razmočeni podplati pletenih čevljev sproti zmrzujejo in postajajo silno gladki — vsak čas lahko zdrkneš v temno globočino. Največje previdnosti je treba na onem mestu, kjer se mora prestopiti širok počen greben; nehote malo postojim, nakar mi tovariš kliče: »Stopite, stopite, saj sem s trdno vrvjo dovolj zavarovan«. Gotovo je imel željo, imeti preteče mesto naglo za seboj.

Prideva do previsečih skal; tovariš me zopet dobro zavaruje z vrvjo. Z rokami se oprimem dveh skal ter se previdno spustim navzdol, iskaje z nogami primernih stopnic. Nakar se odtrga oprimek desne roke — bliskoma zagrabilim drugega; ravno hude nevarnosti ni bilo, ker je tovariš vse opazoval in imel za vse slučaje vrv napeto — pripravljeno. Sreča je pač bila, da precej veliki odlomek ni zadel pod nama plezajočih turistov. — V kamin splezam previdno navzdol. Nisem še priplezal do tal, ko mi tovariš kliče: »Vstavite se, vstavite, sicer sva zgubljena oba!« Ko me je namreč tovariš zavaroval nad kaminom, se mu je pri odvijanju zapletla že itak prekratka vrv. Potegnil bi ga bil lahko za sabo, ako bi naprej plezal. — Kmalu po tej nezgodi sem na dnu kamina ter stopim na ozko polico ob desni, nakar tovariš urnih nog spleza za menoj.

Ko pot nadaljujeva, ne vidiva več prejšnjih turistov. Po daljšem precej nevarnem plezanju sem in tja prideva do gladke stene, ob kateri nisva našla prave smeri naprej. Krenila sva brez dolgega premisleka na precej široko polico. Za hrbtom so se kopičile same strme skale, a pred nama so zevali globoki prepadi. Precej daleč pred mano plezaje mi naenkrat kliče tovariš: »Ali sva zašla?« — »Ne vem«, kratko odgovorim. Nekaj nižje se razveževa ter pre-mišljujeva, kaj je storiti. Kar se prikaže pred nama dobro znana glava tirolskega vodnika. Vidno vesel, da naju najde še živa, pripoveduje vodnik, da je spravil svojega turista pod Zinami na pot ter se vrnil pogledat, ako sva na pravi smeri. Kmalu potem sva bila zopet pri najinih čevljih in cepinih. Resno pa svetujeva vsakemu turistu, da na Zinne ne pleza brez vodnika.

Ob $\frac{1}{2}$ 3. uri popoldan sva sedela zopet pri svojih nahrbtnikih ter se krepčala z jedjo in pijačo za nadaljnjo pot v laško Misurino in tirolski Schluderbach. Kmalu prisedeta turist in turistka — v možkih hlačah — na videz zakonski par — ki sta priplezala z vodnikom z Male Zinne. Po prijaznem razgovoru si optava nahrbtnika

ter jo udariva po tako imenovanem prehodu Forzella Longieres po zlozmem, markiranem potu proti Misurini. Veselo korakava po laški zemlji v zavesti, da imava imenitno turo srečno za hrbtom. Na sedlu pod M. Campedello (2362 *m*) si je postavil špekulativni Lah nizko leseno streho z mizo in klopni, kjer prodaja črno in belo vino, kislo vodo itd. Izpila sva vsak po dva kozarca nekega črnega vina. Na vprašanje, kje shranjuje svoje reči čez noč, nama odgovori: „Abe ein lok dasu“. Naprej je peljala pot po precej lepem gozdu, ter po mehkih zelenih pašnikih.

Ob šestih sva bila v Mesurini, kjer sva ob dobri kapljici z verande velikega novega hotela občudovala krasno jezerce (1755 *m*). Mnogoštevilni majhni in veliki hoteli pričajo, da sva v svetovnem letovišču; tujcev je vse polno. »Vojaki gredo!« nekdo zakliče. Četudi utrujena, skočiva naglo čes stopnice navzdol, gledat nenavadni prizor. Po cesti od severa sem prikoraka dolga vrsta krepkih laških alpincev s častniki ob strani, dolge gorske palice, okovani črevlji in vrvi pričajo, da plazijo ti vojaki po visokih planinah.

Ob 7. uri odjadrava po krasni cesti v Schluderbach. Pogostokrat se ozirava nazaj na ostre vrhove Cime Cadim (2841 *m*); ne moreva se jih nagledati. Mnoge tablice z napisom »Lacia devita« naznanjajo, da je lov tukaj prepovedan. Ob levi prideva mimo neznatne tovarne, kjer se kuha svetovnoznan »Latscher Öl«; za cesto stoji lesena koliba, v kateri se prodaja to olje z raznimi preparati. Kmalu sva mimo nekake mejne čuvajnice ter zopet v srečni Avstriji! Visoko ob navpični skali Monte Piana zagledava med zelenjem navidezno majhni črki F. J. V Schluderbachu nama povedo, da so črke 4 *m* visoke in da bodo v bližajoči se jubilejni slavnosti električno razsvetljene.

Željna zasluženega počitka kreneva v Schluderbachu v hotel Sigismund; tujcev se kar tare, da je vse zasedeno. Podava se v drugi velikanski hotel »Schluderbach«. Prijazni gospodar g. Ploner, tukajšnji domačin, nama pove isto, češ, da je vseh 460 postelj za danes že oddanih. Ko izve, da je tudi hotel Sigismund napolnjen, nama nasvetuje hotel g. Siorpäes v Cima banche (Gemärk), češ v $\frac{1}{4}$ ure sva tam, ako se posluživa landauerja, ki bo vsak čas odvozil tja. Z veseljem sprejmeva ponudbo, tem bolj, ker nama je dal voz zastonj na razpolago. Ker sva hotela ostati v bližini Monte Cristalla, si zasigurava v Plonerjevem hotelu sobo z dvema posteljama za drugi dan. V družbi stari-kave dame, ki jo je zadela ista usoda, se odpeljeva proti zahodu in sva kmalu na cilju. Krasni, dyonadstopni hotel, »Cima banche« leži na najvišjem mestu gladke d' ampeške ceste pod smelim vrhom Croda Rossa (3148 *m*).

(Dalje prihodnjič.)

Monte Cristallo in Dürrensee.

Nekoliko morfologije in terminologije za alpiniste.

(Dalje.)

Dr. H. Tuma.

Plasti in pole leže vodoravno, ali so nagnjene (geneigt), ali izvežene (verbogen), in sicer izbočene (konvex), ali ubočene (konkav). Plasti so tudi pretrgane ali zveržene (verworfen). Kadar so deljene, delajo grude (die Scholle; prim. gleba, die Erdscholle; rus. глыба; greba skute ali blata, Klumpen, primeri: skuta se grébi, wird klößig; kepa, Ballen). Plasti so nagubane v gubah (Falte), ki se sestavljajo iz sedla (Antiklinale) in kadunje (Mulde, Synklinale). Kadar so gube pretesno nanizane druga na drugo, je sedlo pretrgano ter nastane luskavi stroj (Schuppenstruktur):

Zemeljska skorja se polagoma vedno pretvarja. Vsled tega kaže pretvarjanje zemeljske skorje tri oblike površja: 1.) izdelano (ausgearbeitet), kjer je oblika ostanek razdrte skorje, n. pr. strgača (Karren); nastavljeno (aufgesetzt), kjer je nastalo po naraščanju in nanašanju, n. pr. sipina (Düne); zgrajeno (aufgebaut), kjer se naslanja neposredno na stroj skorje, n. pr. stena. Pretvarjanje zemeljske skorje se vrši ali vidno na površju, t. j. eksogeno, ali v notranjosti zemlje, t. j. endogeno. Eksogeno pretvarjanje ali destrukcija, rušitev, je 1.) predrugačenje skorje po a) gibanju gmotnin (Massenbewegung), b) prenašanju gmotnin (Massentransport), c) premenjavi kamenin (Gesteinumbildung); 2.) gibanje skorje (Krustenbewegung). Premenjava kamenin se vrši vsled preperjevanja (Verwitterung), t. j. razpad (Zerfall) iz fizikalnih, ali razkroj (Zersetzung) iz kemičnih vzrokov. (Razrušnine, razpadnine, razkrojnine, preperine, Verwitterungsprodukte.)

Vsled kolebanja toplote (Temperaturschwankung) površne skorje, ki se razširja ali zožuje, dočim ostane dolenja toga (togg, starr), nastajajo na površju poka, pokotine (Sprünge), pokanje in pokline (grössere Sprünge), razpoke in razpokline (Kluft).

Razpokanost Klüftung; *razpokast*, klüftig.

Rega Riss (regast gestreift).

Reža offener Riss (prim. *režanec*, der Falz im Sägerahmen).

Rija Ritz; *rijast* ritzig.

Poknjičav rissig, *opokel* fem. rissig, prim. opoklo steklo.

Raliti rillen; *ralčki* Rillen; *ralč-kast* rillig (prim. *raliti* sukno, steppen).

Tako na pr. je na 1 m² za razširjanje in zoževanje 14 cm² prostorišča (Spielraum). Kadar se razpoke množe in križajo, se napravi drob, drobina (Brocken). Padajoča drobina daje kršje (Trümmergestein), oskalke, okruškem. (Steinsplitter), gruh (grober Schotter), grušec (Schotter), brebir (dünnere Schotter), sip (Schutt), nasutek, nasipina (Auf-, Anschüttung), mlevko f. (Mulm), mulj m. (mlevka se muli, rieselt herab), prh (Stauberde, Löss), solobor (s kamenjem pomešan pesek), prgo (drobno kamenje, pomešano z ilovico, apnom ali prstjo), jerino (rdeča prst z brebirjem). Grušč iz razpadle labore (Nagelfluh) se imenuje labrje. Grušč in brebir iz opoke (Mergelschiffer) je gomola. Drstev (Kalkspatsand) je pesek iz kristaliničnega apnenca. Pleniva kamenina se pleni ter nastaja odluščanje (Desquamation).

Preperevanje povzročča 1.) na površju: izdolbine, dolbe m. (Aushöhlung), dolbine (nischenartige Aushöhlung), leve f. (Nische) jamice; 2.) notri: jaške (kleine Höhle), votline (Höhlung), duple (geschlossene Höhle), špilje (Felshöhle). — Jama, Grotte, Grube-Luknja, Loch splošno (dera pa je Loch im Kleide; skvožnja, das gemachte Loch v zidu, usnju etc.).

Kjer pa ostaja trša kamenina, nastajajo stolpi, stebri, čuklje (spitzer Fels) in enako.

Razpadle kamenine dajejo grušč in sip, razkrojene pa prst. Kamenine razbija tudi strela, drobe se pri padu in drsanju. — Obtiranje, Korrosion.

Preperevanje spremlja odmiyanje, odmoj (Abspülung) po dežju in vodi. Omije, oplake, Abspülprodukte.

Vsled gibanja gmotnine se nabirajo pod skloninami sesutine (Schutthalde, Schutthang. Ljudski izraz navadno: »V Prodéh«; prim. razsežne sesutine od Prestrelnika do Kanina; »Špranja v Prodéh« pod zadnjima Poliškima Špikoma). Le-te se tvorijo tako, da se nabira na podanku najprej debelo kršje, potem gruh, grušec, sip in prh. Sesutine imajo navadno 30°, največ pa 54° brežine. Ob 35° pričinja nevarnost melitve (Rutschung) in plazov.

Največ gibanja preperin povzročča voda, ki odnaša tanjše dele in izpodmleva temelje. Pri strmih in navpičnih plasteh voda in zmrazil (Frost) izdolbljata pazove ter nastajajo prepoke (Schrund), prepokline (Durchriss) ter razpori (Berg-, Felsenriss). Svet (Gelände) postane prepokel ali režast (schründig). Na skloninah voda odmiva ter odnaša prst in drob ter se pokazujejo plati (Felsplatte. Prim.: voda bije po plátéh). Pokazujejo se na pobočju

skoki, skokiči (Felsstufe) in robovi (Randfels), pomoli (Vorsprung, Balkon), krmolji ali krmolje (krmi podobne, naprej moleče peči), škriale (Steinplatten), ki so vodoravne ali nagnjene, ali pa strme in navpične šplevte (Felsplatte). Prim. krajna imena Šplevnik v Križkih podih, Šplevta, levi vršič (Nebengipfel) Razorja od Kranjske Gore, Berg mit abstürzenden Felsplatten. Izmivajo se konte (Felsabsturz. Prim. Kontni vrh, Snežena konta v skupini Črne prsti; V Kontéh, na južnem pobočju Krna; Kuntar, vršič pod Prestreljenikom; Köntenberg = Kontni vrh, sedaj Kraljevska špica (Königsberg) pri Rablju. Prof. Orožen ima konto za kotel, kar danes ne odgovarja, dasi je iz staroslovenskega kontü (t. j. kot), navpične čeri (Riff), vodoravne ali viseče kleči ali klečeti (Klippen).

Sklonina nad 55° ostane izmita stena, ki je živa stena, kadar je kompaktna, -skrotina, kadar je zveržena in izvežena, ter vstromljena (hochaufgerichtet) stena.

Voda izkoplje globoke bolte (Felschlucht), tokave (Tobel, kurze öde Bergschlucht), grape (Wassergraben splošno, offene Schlucht). Od gromade se odvaljajo skale (abgetrennter Fels), rovi (der ausgerissene Fels), zvaline (Felstrümmer) ter molé peči (der anstehende Fels), pečine (Felswand), pečevje (Felsgruppe), čuklje (iz tal moleče, špičaste peči). Pečevina, Felsboden. Peči pa kažejo roglje (Zacken) ali so gladke, napete (prall), Večja skala se imenuje bolvan (Felsblock). Podolgasta, vodoravna peč se imenuje klada (Felsbank). Kadar se izpodkoplje večji del gore, nastane podor ali polom (Berg-, Felssturz. Prim. karakteristični »Polom« v Zájzeri.), nastajajo zijati f. (klaffender Abgrund). mlamoli m. (Abgrund durch Rutschung), prepa di (Abgrund splošno). Kamenine nad votlinami se uderejo in nastane udor (Einsturz) ali brezdno, brezno, brezen (bodenloses Loch). Kjer se udere zemlja, nastane usad (Erdeinsenkung).

Lom Bruch.

Oddor odlom Abbruch; *odlomišče* Abbruchstelle.

Razsedlina Erdkluft.

Špranja Bergspalte. Primeri: Škrbina v Prednji špranji Bärenlahmschutte, torej Špranja die Bergspalte, Škrbina le vrhna ravan.

Vzhodi Couloir.

Preduh Hohlweg zwischen Felsen
Komen offener Kamin.

Grot geschlossener Kamin; prim. v madžarščini ohranjen *garat* Schlucht.

Rupa Erdloch.

Harupa unförmliches Erdloch.

Bezen dunkles Kluffloch. Prim. *beznica* temna luknja.

(Dalje prihodnjič).

Društveni vestnik.

Umrl je član kranjskogorske podružnice vrli župan g. Potočnik na Koroški Beli. Bil je zelo delaven in vnet za naše društvo.

Novi člani. — Ajdovsko-Vipavske podružnice: Plesničar Pavel, nadučitelj v Ajdovščini. — Koroške podružnice: Koželj Ivan, strojevodja družbe sv. Mohorja, dr. Rudolf Silan, c. kr. avskultant, oba v Celovcu, Ranc Blaž, c. kr. poštni asistent v Volšperku, Vošpernik Ivan, posestnik v Zgor. Jezercih, Feinig Janez, učitelj, Tunnel pri Pliberku, dr. Mischitz Franc, fil. na Dobravi pri Borovljah. — Kranjske podružnice: Jezeršek Anton, pis. oficijant pri c. kr. okr. sodišču, Ivan Kumer, jurist, Mikuš Lavoslav, poslovodja, Weinberger Josip, oficijant pri c. kr. okr. glavarstvu, Fajdiga Ignacij, c. kr. gimnazijski ravnatelj, Jäger Karel, posestnik in kavarnar, Miklavčič Ivan, uradnik, Štirn Franc, oficijant, vsi v Kranju; Čibašek Vinko, župnik, Krmelj Fran, učitelj, oba na Št Urški gori, Frisch Tinca, soproga trgovca in posestnika v Ljubljani, Ferjan Leopold, nadučitelj v Olševku, Papler Vekoslav, posestnika sin v Doslovčah, Valjavec Anton, gostilničar v Rakovici. — Kranjskogorske podružnice: Uderman Andrejko, c. kr. davčni asistent, Lenart Josip, c. kr. sodnik, oba v Kranjski gori. — Podravske podružnice: Starkl Rudolf, c. kr. davčni asistent, Ormož Starovasnik Rudolf, restavrater v Slov. Bistrici. — Posavske podružnice: Mohorko Jože, železniški adjunkt, Zidan most, Polanšek N., pek in posestnik v Brežicah. — Savinjske podružnice: Vihar Egid., črkostavec in gostilničar, ga. Mira dr. Karlovškova, soproga odvetnika, dr. Ipavic J., c. kr. vladni koncipist, dr. Rataj J., c. kr. vladni koncipist, Požun Henrik Lukas, c. kr. notarski kandidat, Confidenti Franc, posestnik, dr. Zdolšek Josip, odvet. kandidat, vsi v Celju, Radičević Juraj, c. in kr. stotnik v Zagrebu. — Tržaške podružnice: Ferluga Ferdinand, posestnik na Opčini, Faninger Leopold, namestniški uradnik, Povljansky Nikola, uradnik, Knaus Janko, trgovec, vsi v Trstu. — Tržiške podružnice: Hofbauer Valter, abiturijent v Trziču.

Darila. — Za planinsko kočo na Nanosu (3 izkazi): Jurca Franc, jamski blagajnik, Postojna 2 K, Cvetnič Ivan, Št. Peter 1 K, Cvetnič Emilija, Št. Peter 1 K, Kocmur Amalija Št. Peter 1 K, Medica Jožef, Št. Peter 1 K, Bratovš Lovro, Petelinje 1 K, Zupanc Viktor, inženir, Ljubljana 1 K, Osvald Rudolf, glavni natakar, Št. Peter 2 K, Blažič Štefan, Postojna 1 K, Verbič Franc, davčni izterjalec, Postojna 1 K, Veselo omizje pri Zupanu, Postojna 1:20 K, Bole Gašpar, sodna poravnava, Koče 10 K, Burger Andrej, Postojna 1 K, Černač Janez, sodna poravnava, Rakitnik 20 K, Perko Andrej, Postojna 1 K, Pikel Gregor, „pagat ultimo“, Postojna 1 K, Inocente Maks, Reka 5 K, Dereani. Kuttin in Vodopivec, za prodane razglednice 7:85 K, Mladič Anton za prodane razglednice, Šmarje 5 K, Zakotnik Albin, za prodane razglednice, Postojna 4:20 K, Pikel Bogomir, za izgovorjene tujke, Postojna 1:75 K, Paternost Slavja, za prodane razglednice, Postojna 10 K, Cvek Franc, izgubljena stava, Postojna 10 K, Hus Juraj, Vipava 5 K, Škubic Jaka, Kočevje 1 K, Grum Rado, Vipava 1 K, Amon Miha, Postojna 1 K, Gerstenmayer Stojan, Postojna 1 K, Češnik Dragotin, Knežak 1 K, Rusjan Josip, Postojna 1 K, Juvanec Ferdo, Postojna 1:02 K, Dereani Dominik st., Postojna 1:10 K, Droll Jaka, Postojna 1 K, ostanek cehe pri Jerneju

Kogeju, Postojna 1:20 K, Stelzmüller, Žužemberg 1 K, Perko Andrej, Postojna 1 K, Mladič Anton, Šmarje pri Jelšah 1 K, F. G., nabral na Uncu 7:27 K, dohodek vina prodanega v jami 15. avgusta 68:40 K, Paternost Fran, nabral 5 K, Inocente Maks, Reka 6 K, dr. Kotzmuth Julij, Postojna 2 K, Navratil B., c. kr. geometer, Postojna 1 K, F. G., nabral v Vipavi 1 K, Dereani D. ml., za prodane razglednice 15:40 K, Ivo Lavrič, Logatec 1:10 K, Zupan Viktorija, Postojna 5 K.

Knjižno darilo. — Č. g. župnik Alojzij Cilensšek je daroval za planinske kočee sledeče knjige: a) 5 zvezanih letnikov „Buch für Alle“; b) 1 letnik „Chronik der Zeit“; c) 13 vezanih zvezkov (to je en letnik) „Das Buch der Unterhaltung und des Wissens“; d) 3 letnike (nevezane) „Alpi Giulie“; e) 2 letnika (VII. in VIII.) „Plan. Vestnika“. — Gospodu darovalcu izrekamo najprisrčnejšo zahvalo!

Slov. Plan. Društvo in vodniki. — C. kr. namestništvo v Trstu je po dopisu z dne 17. avgusta 1909 odločilo, da pristojajo Slovenskemu Planinskemu Društvu glede vodniškega reda za Primorsko iste pravice ko Nemško-avstrijskemu planinskemu društvu.

Od Tržiške podružnice. — Na občnem zboru dne 3. avgusta t. l. je bil izvoljen sledeči odbor: gg. Marinček Matija, c. kr. notar, načelnik, Ahačič Fran, tovarnar, nač. namestnik, Šter Josip, posestnik, tajnik, Engelsberger Ivan, trgovec, blagajnik, Ing. Pollak Karol, tovarnar, Peharz Josip, tovarnar, in Ross Albert, c. kr. davčni oficijal, odborniki. — V seji dne 7. avgusta pa se je sklenilo nanovo markirati pot na Begunjščico čez planino Prevalo, na dan 21. avgusta se je določil izlet v Sele na Koroško in 22. t. m. čez Košuto nazaj na planino Kofce, da se tam otvori planinska kočea.

S Koprivnika v Bohinju — se nam poroča: Tudi tu gori se zanimamo za planinsko društvo. Pristopilo je letos pet novih članov. Za naše razmere je to že mnogo. —

Nova pot — bližnjica. Po prizadevanju župnega upravitelja č. g. Frana Ks. Steržaja se je napravila zelo lepa bližnjica s Koprivniške „ceste“ — čez Vrtačo na Koprivnik. Pri cesti kaže nova tabla smer na Koprivnik, druga pa označuje novo zaznamovano bližnjico po senčnatem gozdu na Bistrico. —

Na novo so se zaznamovala pota in se postavile nove napisne deske: 1. Čez Zevt in Ogar — Koprivnik; 2. Jereka — Koprivnik (bližnjica); 3. Čez Ogorelek do Rudnega polja; 4. Čez Ogorelek do Mrzlega studenca. — Še letos se bo tudi zaznamovala pot Gorjuše — Bohinjska Bela.

Markacijski odsek — prosi podružnice in gg. zaupnike S. P. D., naj poročajo do 10. novembra 1909 Osrednjemu odboru ali pa markacijskemu odseku: 1. Katera pota so letos na novo markirali, 2. katera pota samo premarkirali.

Obzor.

Otvoritev Triglavskega doma (2515 m). — Krasen dan je zazoril dne 8. septembra; od vseh strani so prihajali planinci in domačini na sivo Kredarico, kjer se je imela izročiti prometu popolnoma prenovljena, udobna turistovska postojanka Slovenskega Planinskega Društva. Tik pod vrhom Triglava, nad razsežnim, ta dan s svežim snegom pokritim ledenikom se ponosno dviguje nova, enonadstropna stavba, v tla priklenjena s številnimi železnimi drogovi in žicami. Pod-

zidek s kletjo in zahodna stena so iz lomljenega kamena, ostala stavba je iz trdnega macesnovega lesa, zunanje stene so krite z macesnovimi škodljivkami; trije strelovodi varujejo stavbo pred strelo. V starem, manjšem delu so ostala skupna ležišča bistveno neizpremenjena, veliki novi prizidek pa obsega poleg veže in stranišča veliko obednico in kuhinjo v pritličju in 9 ločenih sobic v I. nadstropju. Vsi prostori so lično z lesom obiti, skrbno zavarovani proti vsakršnemu prepihu in moderno, lično opremljeni.

Že zvečer je prišlo okoli 50 turistov, da tukaj prenočujejo; zjutraj so pa novi izletniki hipoma napolnili vse prostore, okrepujoč se v gostoljubnem zavetišču. Večina njih se je seveda razkropila po vrhu Kredarice in tudi polezla na vrh Triglavla (okoli 100 ljudi je bilo ta dan na vrhu), da občuduje razsežni čarobni razgled.

Ob enajstih je daroval sv. mašo g. katehet Janko Mlakar, ki je potem po primernem, posebno domačemu ljudstvu namenjenemu nagovoru blagoslovil novo stavbo. Nato je društ. predsednik, g. dr. Fran Tomišek, oficijelno otvoril novi Triglavski dom in ga izročil namenu. V svojem slavnostnem govoru je posebno naglašal veliki pomen Slov. Plan. Društva, ki je z ozirom na rastoči promet tujcev jako pomenljiv faktor našega narodnega življenja; ne bavimo se s politiko, dolžnost pa nam je, varovati slovenski značaj naših krasnih planinskih pokrajin; vse naše planinske naprave izvršujejo to nalogo, ker vzdržujejo ugled slovenske delavnosti in žilavosti. Prva med našimi planinskimi postojankami pa postane ponosni Triglavski dom. — Odprt bo brez razlike vsaki narodnosti, kazal pa leta in leta širnemu svetu, da naš narod vkljub omejenim sredstvom ne zaostaja za drugimi, da jih s svojo vztrajnostjo in žilavostjo celo nadkriljuje. Izrekel je priznanje in zahvalo domačim podjetnikom, ki so sodelovali pri stavbi, tesarju Urbasu, mizarju Mraku iz Mojstrane, „očetu“ Požgancu, ki v imenu odbora pri vseh naših stavbah vodi nadzorstvo; posebna zahvala pa gre gosp. inž. Viktorju Skabernetu, ki je skrbno izdelal in priredil načrte nove stavbe in ves čas kot stavbenik delo nadzoroval in vodil. In vč. gosp. župniku Aljažu gre iskrena zahvala, ker je svoj čas dal prvi inicijativo za stavbo na Kredarici, a je tudi pri povečanju stavbe zvesto podpiral društvo in posebno prevzel vse posredovanje z delavci in obrtniki.

Da je moglo društvo izvršiti kar najboljšo opremo ločenih spalnih sobic, prevzel je krog ljubljanskih planink in planincev stroške njih oprave; tako so prispevali za opremo po ene sobice z dvema posteljama vsak po 290 K, gospodje; Ivan Mejač, trgovec, Tomaž Mencinger, trgovec, govornik sam, gospod dr. Ant. Švigelj, odvetnik, in g. Ivan Korenčan, trgovec; za opremo po ene sobice z eno posteljo vsak po 160 K: gospod dr. Karel Triller, odvetnik, gospa Minka Ogorelčeva, soproga trgovca, gđ. Antonija Kadivčeva, trgovka, in g. Anton Šušteršič, društveni blagajnik. Vsem darovalcem je izrekel govornik v imenu društva najiskrenejšo zahvalo. Nazdravil je še mnogobrojnim domačinom, ki so došli iz Mojstrane in Dovja ter iz Bohinja, in jih prosil, da naj vedno podpirajo tako, kakor doslej, domače društvo, kajti s tem se najbolj utrdi in zavaruje delovanje Slovenskega Planinskega Društva.

G. kat. Janko Mlakar je še sporočil pozdrave župnika Aljaža, ki se osebno ni mogel udeležiti otvoritve; potem pa so zbrani pevci zapeli himno „Lepa naša domovina“; mogočno je odmevala veličastna pesem od Triglavskih sten in budila

orjaka, ki se je pač moral začuditi, da je našlo toliko število (vseh udeležencev je bilo blizu 300, med njimi polovica domačega ljudstva) v samotno njegovo kraljestvo.

Naš svet ob Bohinjskem jezeru. — Znano je, da je Osrednje društvo S. P. D. pred nekaj leti kupilo v Ukanci ob Bohinjskem jezeru parcelo št. 1755 d. o. Studor; glede te parcele se je pojavil spor z organi verskega zaklada; osobito je hotelo osobje turistovskega hotela v Št. Janžu izkrcavati izletnike na tej društveni parceli in sploh se je zahteval prost prehod čez to parcelo.

Po daljšem pogajanju je sklenilo Osrednje društvo z verskim zakladom, ki je lastnik ribjega lova na Bohinjskem jezeru, že letošnjo spomlad poravnavo te vsebine, da pripozna Slovensko Planinsko Društvo verskemu zakladu pravico, ob izvrševanju ribištva uporabljati navedeni svet v širini 2 m od gladine jezera za izkrcavanje ribiških čolnov in poslovanje z mrežami ter da se smejo čolni verskega zaklada tudi izkrcavati v svrhu posejanja turistovske hiše, kadar jo bo na tem svetu napravilo Slovensko Planinsko Društvo. Po izberi verskega zaklada se napravi mostič za izkrcavanje; to se potem vrši samo na mostiču.

Verski zaklad pa priznava, da nima nikakih drugih pravic do navedenega sveta in še dovoljuje, da sme Slovensko Planinsko Društvo na severnem koncu obrežja postaviti kopališče, ki pa ne sme segati dalje, kakor 2 m v jezero. — S tem je ta zadeva za Slovensko Planinsko Društvo primerno končana.

Slovenski turist na daljnem severu. — Gospod prof. dr. Ivan Knific, član našega Osrednjega društva in znan potovalec, je bil to poletje na Severnem ritču na Norveškem in na gori Augusta Viktoria na Špicbergih.

Kopališče Lešče. — Člani Slov. Plan. Društva dobe v tem kopališču 50% popusta. Zglase se naj tam vsi, ki potujejo k Plitvičkim jezerom ali na Klek.

Mlada turistka. — Še ne popolnoma 6 let stara Mirka Žebre, je letos napravila naslednjo turo: iz Stahovice čez Šlevo — Osredek — Korošico — Koreno — Krvavec — Križko planino — Ambrož — Št. Urško goro — Bistrišico — Stahovico, in sicer v času od 6. ure popol. do 2. ure popol. drugega dne.

Nova smrtna žrtva Triglavske stene. († Vijem Laß). — Dunajska turista, učitelja Karl Plaichinger in Viljem Laß sta se, dasi ju je svaril gospod župnik Aljaž, na vsak način hotela poskusiti s Triglavsko steno. Odrinila sta 20. julija iz Mojstrane in sta splezala takoj v steno. Ko sta priplezala že blizu vrha, je spodrsnilo Laßu, padel je kakih 25 m visoko in se pobil, a obvisel je preko nekega parobka na vrvi. Plaichinger ni mogel do tovariša, dasi je nekaj časa slišal njegov glas in razumel njegove besede. Ko je utihnil, je hitel Plaichinger po pomoč. A rešitelji niso mogli do ponesrečenca, ki je ves čas — celih 5 dni — visel na vrvi. Šele 25. julija so dospeli do njega; bil je mrtev. Pokopali so ga na Dovjem.

Kako se je nesreča pripetila, o tem se je poročalo zelo različno; mi posnamemo, kar je objavil Plaichinger sam v listih. Njegovo poročilo se glasi: „Dne 20. julija sva šla jaz in Laß ranega jutra na turo. Ko sva plezala, je pričelo hudo deževati in več ur sva čakala v neki luknji, da se vreme razvedri. Nesreča pa se je zgodila ob petih popoldne. Bila sva zvezana z vrvjo in sva priplezala že 2300 m visoko. Nekaj časa je plezal Laß naprej, nekaj časa jaz. V tistem nesrečnem trenutku je bil Laß kakih 20 m nad menoj. Lilo je kakor iz škafa in strme skale so bile vse preplavljene in midva seveda vsa mokra. Kar zakriči Laß — spodrsnilo mu je — in pade po skalah navzdol. V padcu je potegnil z vrvjo mene s seboj;

a k sreči se je vrh ujela ob skalnat pomol, tako da sem jaz padel le kakih 5 m globoko, a Laš 25 m; med padcem je večkrat treščil ob skalo. Zdaj sva visela na onem pomolu, vsak v zraku na enem koncu vrvi. Dasi sem bil sam ranjen, se mi je naposled posrečilo. splezati kvišku do pomola. Tam sem prečepel od petih popoldne do drugega jutra, upajoč, da zasliši kdo moje klice na pomoč. Uvidevši, da je vse zaman, sem se, dasi s težkim srcem, odločil, da zapustim svojega težko ranjenega prijatelja in grem sam po pomoč. S strašnimi mukami sem se privlekel do ljudi (do Dežmanove kočice). Ko sva z Lašom na vrvi visela, me je bil Laš večkrat vprašal, kako si naj pomagava. Njegov glas pa je postajal slabši in slabši; Naposled je umolknil. Šele zdaj sem zapustil tovariša.“ *Dr. J. T.*

»**Vilfanova kočica**«. — Dne 25. julija je bila na slovesen način otvorena Radovljiska podružnica kočica na Begunjsčici; gospodu dr. Vilfanu na čast se ji je določilo ime „Vilfanova kočica“.

Otvoritev Češke kočice v Koritnici — se je dne 1. avgusta t. l. slovesno izvršilo ob navzočnosti mnogobrojnih udeležnikov. — Podrobno poročilo smo zaradi pihlega prostora odložili za prihodnjo številko.

Nesreča na Škrlatici. — Dne 9. avgusta t. l. se je na Škrlatici ponesrečil znani naš turist dr. Stojc. Z zlomljeno nogo in roko je moral tri dni čakati, da so ga rešili, obvezali in prepeljali v Ljubljano v bolnico. — Pričakovati je, da v kratkem, popolnoma ozdravljen, zapusti bolniško postelj. — Natančno poročilo o nesreči objavimo v prihodnji številki.

Na »Lovcu« pri Višarjah — je bila svoj čas postavljena kakih 10 m dolga lestva, da se je moglo priti čez najtežavnejše mesto. Naš prijatelj gospod Knafelj je ob lestvi, ki je bila v nevarnosti, da jo kamenje razbije, zabil kline in potegnjal žico, tako da se lahko po skali zleze gor.

Slovstvo.

»**Österreichische Touristen-Zeitung**« 1900, št. 2. govori v članku „Neues und Neuestes aus dem Triglavgebiete“, ki ga je spisal Alfonz Pavich pl. Pfauenthal, mnogo in zelo pohvalno tudi o slovenskih napravah v Triglavskem pogorju. Številka ima lepo sliko (zdaj razdejanega) Aljaževega doma in poroča obširno o prenovitvi Triglavske kočice na Kredarici, kjer je pisatelj prenočeval. Po svoji izborni uredbi in, tako pravi g. Pavich doslovno: „po eminentno ugodni legi spada Kredarica med planinske kočice najodličnejše vrste. Zelo prijeten vtisk sem dobil od postrežnosti, ki se v tej koči izkazuje članom vseh, tudi inozemskih planinskih društev.“ *Dr. J. T.*

Od uprave »Planinskega Vestnika«. — Dasi je zaloga „Plan. Vestnika“ to leto za 600 izvodov večja nego lanska, je vendar 1. in 2. številka že popolnoma razprodana. — Zelo bi nam ustregel, kdor bi nam mogel dati (proti plačilu) na razpolago št. 4. l. 1906, št. 1. l. 1901 in št. 1. l. 1902.

Vsebina: — Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. (Str. 157.) — Dr. Fran Tomišek: Spomini in načrti. (Str. 163.) — A. Cilenšek in Fr. Jesih: V Dolomitih. (Str. 162.) — Dr. H. Tuma: Nekoliko morfološke in terminologije za alpiniste. (Str. 169.) — Društveni vestnik: Umrli člani, Novi člani, Darila (Str. 172), Knjižno darilo, S. P. D. in vodniki, Od Tržiške podružnice, S Koprivnici v Bohinju, Markacijski odsek (Str. 173). — Obzor: Otvoritev „Triglavskega doma“ (Str. 173), Naš svet ob Boh. jezeru, Slov. turist na daljnem severu, Kopalnišče Lešče, Mlada turistka, Nova smrtna žrtva Triglavske stene († Lass, Str. 175), Vilfanova kočica, Otvoritev Češke kočice v Koritnici, Nesreča na Škrlatici (Dr. Stojc), Na „Lovcu“ pri Višarjah (Str. 176). — Slovstvo: „Österreichische Touristen-Zeitung.“ — Od uprave „Planinskega Vestnika“ (Str. 176). — Slike: („Tri Zinne“, k članku V Dolomitih; M. Cristallo, k tozadavnemu članku v prihodnji številki).